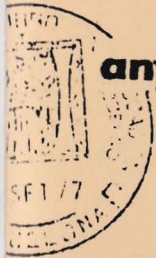

BUTLLETÍ

de l'associació cultural catalana als països nòrdics
"les quatre barres"

any 1981

núm. 12

Establiment d'Antoni
de Catalunya, 1977

CORREOS

ESPAÑA

PARE NOËL

Ning-ning, a la cantonada,
joguines per la mainada
s'apleguen just als teus peus.
Ning-ning fins la matinada,
tota la nit fas dempeus.

Pare Noël, tan real,
jo t'he vist a Kungsgatan
mort de fred, campanejant,
perquè en la nit de Nadal
tingui un joguet cada infant.

J. M. PALAU i CAMPS.

BUTLLETÍ

de l'associació Cultural Catalana als Països Nòrdics

LES QUATRE BARRES

Tidskrift (Publicació): ISSN 0349-6120

Utgivare (Editor) : Les Quatre Barres
Humlegårdsgatan 17 2tr ö.g.
114 46 Stockholm
Suècia

Postgirokonto (Gir Postal): 970916-3, c/o Casanovas
Stockholm

Ansvarig utgivare (editor responsable): Ramon Cavaller

Redaktör (Cap de redacció): Ramon Bohigas

oooooooo000oooooooo

SUMARI:

Editorial	5
Notícies	7
Kulturella Nyheter	11
Correu	17
De socis	21
Encontre amb J. Soler-Jové	23
Barcelona, Busen i Casa Milà	25
Jul i Katalonien	31
Poesia	34
Retalls	37
Mots Encreuats	38

EDITORIAL

Quan nosaltres érem més joves sentíem dir sovint que el català era un dialecte de "l'espanyol". "Dialecte" tenia llavors el sentit "d'inferior", "dependent". Ho deia també la gent que es feia passar per culta.

Els temps han canviat. Avui dia cal ser bastant ruc per a continuar amb la mateixa idea. Tothom sap que si el francès i l'italià són dues llengües, també ho són el català i el portugués.

Durant els últims temps ha guanyat terreny un altre disbarat. El govern de l'estat espanyol ha decidit crear places de catedràtics de "llengua i literatura catalana, modalitat balear". Això vol dir que aviat tindrem "llengua i literatura castellana modalitat andalusa".

Darrera de tot això hi ha més que una discussió acadèmica, és clar. És possible que es pretengui manipular l'opinió a través d'una informació poc transparent.

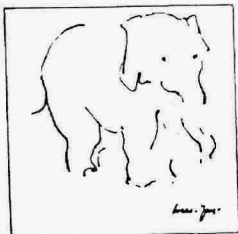
El Grup de Treball Països Catalans d'Alemanya ens envia còpia de papers que ells han rebut enviats per "Catalunya Enfora-81, I Congrés Mundial de Centres i Comunitats Catalanes fora de Catalunya, II Trobada de Casals Catalans d'Amèrica". El congrés està organitzat pel Centra Català de Madrid amb col.laboració de l'Institut Català de Cooperació Iberoamericana. Sembla, per l'informació que hem rebut d'altres casals catalans i per part de l'IPECC (Institut de Projectió de la Cultura Catalana) que Catalunya Enfora-81 té obscurs lligams amb el franquisme.

El president de la Generalitat Jordi Pujol escriu en una carta enviada al casal català de Wolfenbutell (Alemanya) "Ha sorgit la iniciativa de fer una trobada de

Casals Catalans d'Amèrica i, també, un Congrés Mundial de Centres i Comunitats Catalanes fora de Catalunya. Tot i que aquestes reunions no són iniciatives de la Generalitat celebros que ens permetran tenir un contacte amb tots els assistents a aquests actes i posar unes primeres fites en la tasca que la Generalitat com a Institució pensa dur a terme. També celebros que aquests actes em permetran a mi personalment com a President de la Generalitat, saludar en el Palau a tots els representants de Centres i Casals catalans presents aquells dies a Barcelona. El dia i l'hora de la recepció els seran comunicats a través dels organitzadors.

Les Quatre Barres davant la possibilitat que els objectius del Congrés no estiguin d'acord amb l'esperit catalanista i democràtic de la nostra associació tal com queden expressats en els nostres estatuts hem decidit no anar a Madrid, encara que "els Presidents de tots els Centres que assisteixin al Congrés, rebran un bitllet d'avió per al seu desplaçament a Barcelona i, a més, ens farem càrrec de les despeses d'estada durant els dies del Congrés i de les despeses originades pels diversos desplaçaments que puguin tenir lloc. Més endavant puntualitzarem sobre aquesta qüestió.

J. M.

NOTÍCIES

L'excursió a cercar bolets del 20 de setembre va ser un èxit.

Una bona colla, equipats amb botes, impermeables i cistells es va aventurar bosc endins mentre la senyora G. Jamais, experta en micologia ens ajudava a triar i reconèixer els bolets trobats. El berenar que hi va haver després va estar força animat.

El concurs de disseny d'un grafisme per a la nostra associació ja ha donat els seus fruits. S'hi han presentat entre altres en Ramon Larruy, d'Upsala, en Delfí Colomé, d'Oslo i la Carme Faure i Solé de Solanes, de Gotemburg. A la reunió del consell directiu del dia 5 de novembre es va elegir per votació el grafisme de Delfí Colomé.

El dia 18 d'octubre es va iniciar un programa de visites als museus d'Estocolm, amb la de Waldemarsudde. Després de la visita guiada a la casa-museu del príncep Eugen ens vam reunir a un restaurant.

El dia 8 de novembre, Jaume Pomares, membre de l'Agrupació de Tastavins de Suècia (Munskänkarna) ens va introduir en els aspectes de l'elaboració i degustació dels vins. Hi va haver un concurs de degustació de vins negres, que va guanyar el director de teatre Hans Dahlin.

El trovador Krister Schmitterl w ens va oferir les pròpies cançons acompanyant-se a la guitarra. Un veritable poeta que va col.laborar al bon ànim de la trobada.

El consell directiu s'ha reunit en el nostre local el dia 3 de setembre, 1 d'octubre, 5 de novembre i 3 de desembre. El secretari en té les actes.

I una notícia que ens omple d'alegria: el número 7 de la revista sueca "T rningskastet" dedicada a la literatura catalana, il.lustrada per Tàpies, amb textos traduïts al suec de J.V.Foix, Joan Salvat-Papasseit, Antoni Tàpies, Joan Brossa, Josep Palau i Fabre, Pere Gimferrer, i textos suecs de Lasse S derberg, Carl Magnus von Seth, Kerstin Thor k. A més d'un text de Francis Picabia i Juan Eduardo Cirlot.

Una subscripció de 4 exemplars val 40 corones i es pot fer per gir postal 382173-3.

La redacció de la revista corre a càrrec de Lars-H kan Svensson i Lasse S derberg. Adreça: Hiller dsv gen 12, 217 47 Malm .

L'artista mallorquí Xavier Garcia ha exposat aquesta tardor a la Galeria Llatina d'Estocolm.

Pel dia 3 de febrer hi ha previst al Palau de la Música d'Estocolm un concert en el qual el pianista Josep Ribera interpretar  la Simfonia concertant per a piano i orquestra de Szymanowski.

 les barres
LES QUATRE BARRES

LES QUATRE BARRES

LES QUATRE BARRES

les barres

LES QUATRE BARRES

Till hundraårsminnet av Picassos födelse organiserades en rad olika kulturaktiviteter. Särskilt uppmärksammas blev utställningen "Picasso i Barcelona" i Tinell-salen, som invigdes i närvaro av regeringsrepresentanter. Picasso föddes i Malaga men var bosatt i Barcelona under ungdomsåren, vilka blev avgörande för hans utveckling som konstnär.

På årets bokmessa i Frankfurt presenterades ca tvåhundra nyutkomna katalanska böcker. En presentation som ändå kan anses begränsad, om man betänker att ca 1700 boktitlar utgavs 1980 på katalanska.

August Strindberg är åter aktuell i Katalonien. Nu spelas hans pjäs "Svarta handsken" i Lluís Solà i Salas översättning, och regi av Hermann Bonnin. Sedan 1962, då 50-årsminnet firades av författarens död med uppförandet av "Spöksonaten", har man spelat på katalanska "Dödsdansen", "Den starkaste", "Parias", "Moderskärlek" och "Fadren".

Man har nu avslutat inspelningen av "La Plaça del Diamant" (Diamanttorget), en film som bygger på Mercè Rodoredas roman med samma namn. Denna bok har rönt den största försäljningssuccén efter kriget inom katalansk litteratur och det är också den katalanska roman som blivit mest översatt, bl. a. till danska.

Gatuteatern har också sin festival. I Tàrrrega har man inom ramen för Sant Eloi-festligheterna firat "1^a Fira de Teatre, Trifulques i Xim-xim" (den första festivalen för teater, sketcher och paradmusik). Under tre dygn fylldes gatorna av stöj och glam, skådespel, improvisationer och parader m.m. med deltagande av 80-talet artister. För samordningen ansvarade "Els Comediants",

Kataloniens mest kända gatuteatergrupp, som har deltagit i många internationella festivaler.

Det femte mötet med författare som skriver på katalanska avslutades i València med utdelningen av "Oktoberpriset". Detta pris utdelades i år för tionde gången. De årliga författarmötena har gjort det möjligt att bygga upp ett katalanskt författarförbund som också knutits till de katalansktalande ländernas institutioner. Årets vinnare blev historikern Dolores Bramon, specialist på arabvärldens historia, för sitt verk "Contra moros i jueus", vidare Joan Margarit, en författare som hittills skrivit på spanska och som erhöll poesipriset "Vincent Andrés Estellés" för sin bok "Vell malentès" samt journalisten Rafael Ventura Melià, som fick priset "Andrömina" för sin bok "Ambit perdurable".

För att fira tioårsminnet av l'Assemblea de Catalunya (Katalanska rådet) har olika aktiviteter anordnats i Barcelona, däribland en utställning under benämningen "La força de la llibertat" (Frihetens makt) i det kommunala historieinstitutet. Katalanska rådet bildades 1971 under francotiden som en enhetsorganisation för det underjordiska katalanska motståndet. Rådet sammanfattade sina politiska mål i fyra punkter och ledde den politiska kampen i Katalonien fram till valet 1977.

Filmintresset i Katalonien ger sig tillkänna genom de talrika filmfestivaler som anordnas varje år. I höst har det varit en festival för skräckfilmer och science-fiction i Stiges, samt en filmvecka i Barcelona. Filmveckan utmärkte sig i år för ett betydande antal filmer på olika europeiska minoritetsspåk. Liksom i Katalonien har man i Occitanien, Bretagne, Friuli och Baskien börjat producera filmer som skildrar de egna nationella livsproblemen. Under filmveckan visades bl.a. "Maria Zef" (1981) av Vittorio Cottafavi, som handlar om Friuli,

och "Le grand paysage d'Alexis Droeven" (1980) av belgiern Jean-Jacques Andrien, där vallornas och flamländarnas problem skildras i bakgrunden. Dessutom visades kortfilmer från såväl Katalonien som andra länder. Särskilt uppmärksammas blev Dusan Makavejev för sin film "Monte Negro", som redan haft premiär i Sverige.

Pere Quart (pseudonym för Joan Oliver) har kommit ut med en ny bok i höst, som heter "Poemes pagmàtics". Pere Quart är en av de mest lästa och populära diktarna på katalanska.

Vid kulturfestivalen Pompeu Fabras litteraturtävling, som ägde rum i Cantonigrós, gavs årets prosapris till den unge författaren Josep Gregori från Alzira (València) för hans bok "Diari d'Ali Abenhayan". Ytterligare en valencian var med i finalen. Poesipriset delades mellan Josep Antoni Fluixà, också han från Alzira, och Mercè Corretja från Barcelona. Många viktiga kulturpersonligheter från hela det katalanska språkområdet inklusive Alguer på Sardinien var närvarande vid festivalen.

Pjäsen "Els Beatles contra els Rolling Stones" har gett upphov till en debatt om yttrandefriheten. Pjäsen spelades i en omarbetad version, eftersom de kulturansvariga i Kataloniens regionala regering ansåg att språket var för rätt. "Els Beatles contra els Rolling Stones" av Jordi Mesalles och Miquel Casamayor visar ungdomens problem under francoregimens svåra förhållanden i sextiotalets Barcelona.

En av höstens verkliga bästsäljare är boken "La formació de la Llengua Catalana" av rektorn vid Barcelonas universitet Antoni M.ª Badia i Margarit. Den utgör ett nytt bevis för det stora intresset för vårt språk inom hela det katalanska språkområdet.

Joan Fuster, den framstående valencianske författaren, blev hyllad i sin födelsestad Sueca av fem tusen personer, bland dem många kulturpersonligheter. Detta möte anordnades som en protest mot attentatet mot hans bostad, som hade utförts några dagar tidigare av högerextremister. Som tur var undkom Joan Fuster oskadd. Detta attentat utgjorde kulmen på en lång serie sabotage och aggresionshandlingar mot de personer och organisationer inom Valenciaregionen som arbetar på att försvara sitt folks språk och kultur.

Miquel Martí i Pol's nya poesibok "L'àmbit de tots els àmbits" har just utkommit. Dess genomgående tema är de nuvarande förhållandena i de katalanstalande länderna, sedda i historiskt perspektiv.

På biograferna i Katalonien, València och Balearerna visas ständigt nya filmer på katalanska. En av dem som nyligen haft premiär är "El timbaler del Bruch" av Jordi Grau, baserad på historien och legenden om det välbekanta slaget mot fransmännen år 1808. Under Napoleons okupation återinfördes katalanskan som officiellt språk av fransmännen, för att man skulle kunna vinna över folket på sin sida. Hundra år tidigare, efter de kastilianska truppernas intåg, hade katalanskan förbjudits. Kataloniens folk började trots detta, precis som hundra år tidigare, ett frihetskrig mot de nya inkräktarna, vilket ligger till grund för en av scenerna i filmen.

Under rubriken "Picassos vänner" har två konstgallerier i Barcelona hyllat den store målaren till hundraårsminnet av hans födelse. Galleri René Metras ställer ut tavlor av tolv katalanska målare som var goda vänner till Picasso (Canals, Clavé, Cuixart, Fenosa, Fin, Gargallo, Manolo, Miró, Sanjuan, Sert, Tàpies och Vilató). Galleri Theo har koncentrerat sin utställning kring de vänner till Picasso som är internationellt kända målare

(Braque, Chagall, Derain, Gargallo, Giacometti, J. González, Juan Gris, M. Hugué, Laurens, Léger, Matisse, Miró, Tàpies, Modigliani och Rousseau) i många fall ledande namn inom den nutida konsten.

I Sitges Teaterfestival deltog i år teatersällskap inte bara från samtliga språkområden på den iberiska halvön utan även från Tyskland, Frankrike, England, Ungern, Grekland, Peru och Korea. I festivalens slutskede utdelades priser. Det mest säregna bland priserna är otvivelaktigt Lysistratepriset till bästa pjäs med feministiskt innehåll. I år utdelades det till "Desencuentros" av Pilar Laveaga, som framfördes av teatergruppen Teatro de la Riera, från Zaragoza (Aragonien).

Milanos kommunstyrelse har i höst anordnat en större antologisk utställning om den katalanske målaren Joan Mirós verk, fördelade på sex olika gallerier i staden. Utställningen, som pågått i en månads tid, har kompletterats med aktiviteter som gått ut på att sprida kännedom om den katalanska kulturen och verkligheten. Flera föredrag har hållits om den katalanska nationen, Kataloniens politiska institutioner och ekonomi, och ett flertal arkitekturutställningar har ägt rum. Vidare har "Cobles" (orkester som spelar sardana, Kataloniens nationaldansen) och andra orkestrat spelat på olika platser i staden.

"Terra Baixa" (Låglandet), den bäst kända pjäsen av Angel Guimerà (1845-1924), spelas just nu på Poliorama-teater i Barcelona. Enric Majó, känd för sin gestaltning av Hamlet, regisserar. Pjäsen uppföres av hans eget teatersällskap. Kort efter urpremiären 1894 blev Terra Baixa översatt och uppfördes i en rad andra länder. Den tyske tonsättaren Eugen d'Albert använde pjäsen för sitt libretto till operan Låglandet (Tiefland, 1903), i flera år världens mest spelade opera, som gav honom världsryste.

Den 3 oktober var det stor premiär på Teatre Principal i Ciutat de Mallorca (Palma de Mallorca) på "Lucrecia", den neoklassiska pjäsen från 1700-talet av Joan Ramis från Mahón i Menorca. Stora ansträngningar gjordes för att åter få denna pärla i vår klassiska dramatik uppförd.

Poeten Llorenç Moyà Gilabert de la Portella har avlidit på Mallorca, 65 år gammal. Han tillhörde efterkrigs-generationen, som bröt mot den så kallade "mallorquinska skolan". Han var en stor skald, och de sista åren ägnade han sig åt att författa sina teaterpjäser, folkliga men alltid genomsyrade av hans strävan att rena och förädla språket.

CORREU

Revistes i circulars:

Butlletí del Casal Català de Tolosa de Llenguadoc 135.
The Anglo-Catalan Society, Liverpool, circular del mes d'octubre 81.

Presència evangèlica, Sabadell, núm. 51, 52, 53

Clamor, Estocolm núm. 3-4

Carta de España, núm. 262, 263

Butlletí del Centre Català de Lausana, núm. 32.

Menorca Socialista, núm. 28

Kulturrådet informerar, núm. 5, 6, 7.

Xipreret, núm. 21, 22

L'Avenç, Barcelona, núm. 38.

Mai no morirem, Angulema, núm. 101

Invandrare och Minoriteter, núm. 2.

Reviure, Centre d'Agermanament Occitano-Català, núm 7,
Tolosa-Barcelona.

Butlletí Informatiu del Centre Català de Santiago de
Xile, núm. 3.

Mundo Obrero, núm. 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149,
151, 152.

El nou catàleg "Kulturtidskriften 1982".

Casa Nostra de Winterthur, circular del 13.10.1981

Rebem informació de:

La Llibreria Llatino-americana Laie

Statens Invandrarverk

Stockholms Fritidsförvaltning

De Handikappades Riksförbund

Stockholms Kommun, Invandrarförvaltningen

Club de los Cronopios

Consulat d'Espanya

Malmö Konsthall

Club Hispania

Ambaixada d'Espanya

Spanska Riksförbundet i Sverige, Fieas

Des d'Austràlia ens escriu Núria Ros, secretària del Grup Català i ens diu:

"Som un grup de catalans immigrants a Austràlia que, aprofitant les possibilitats que el govern d'aquest país dona a les col·lectivitats ètniques locals, hem demanat i aconseguit una hora setmanal de programació en una emissora de ràdio establerta especialment per als emigrants, que formen un gran percentatge de la població australiana.

Havent començat a transmetre en català per primer cop el diumenge dia 13 de setembre passat, estem desitjosos de poder donar a la gent de parla catalana de Brisbane informació d'actualitat catalana i també sobre el que fan els altres catalans que com nosaltres estan lluny de la seva terra."

El senyor Víctor Castells de Barcelona ens demana els butlletins que li manquen.

El senyor Frederic Rahola i d'Espona ens anuncia la tramesa del llibre "El català amb els clàssics" de l'Editorial Teide.

Els "Amics de Joan Ballester i Canals" ens envien una llarga carta informant-nos de les activitats que fa aquesta associació a fi de desvetllar la consciència de la qüestió nacional catalana.

De la Biblioteca Municipal de Sala, Suècia, ens demanen un butlletí per a una exposició.

De l'ajuntament de Terrassa, el programa d'activitats de la XXXI Festa literària de la nit de Santa Llúcia 1981.

De la Fundació Evangèlica de Catalunya ens escriu el seu president Angel Cortès i ens diu:

"Jo, la meua família, i un bon grup de catalans vam estar l'agost de 1980 a Turku (Åbo), a Finlàndia, a un Congrés Europeu Internacional, del qual la premsa catalana se'n va ocupar a bastament. Els nostres delegats, un dia, davant l'astorament i la sorpresa general, van ballar una sardana i explicaren la realitat històrico-socio-cultural de la nostra terra. L'Avui ho va publicar quasi a tota plana; miraré si us en puc fer arribar una reproducció de tot això. El nombre total de delegats de tota Europa era d'uns 800, dels quals uns 30 venien de Catalunya."

El senyor Josep Maria Ainaud de Lasarte ens envia el seu article "Per què som una nació" publicat al Correu Català.

DE SOCIS

Nous socis:

Joan Caralps

Natt och Dagsgränd 24-I

162 32 Vällingby

Jordi Arkö

Hökensg. 8 B

116 46 Stockholm

Jordi Arboix Iglesias

Rönholmstränd 7 BV

127 42 Skärholmen

**UN PAÍS SENSE CIÈNCIA
ÉS UN PAÍS MORT O HIPOTECAT**
SUBSCRIVIU-VOS (ciència)
A LA REVISTA

l'única revista catalana de ciència i tecnologia

Si us plau ompliu l'impressió, signeu-la i envieu-la a CIÈNCIA, S.A. València, 304-1, Barcelona-9

Desitjo subscriure'm a la revista Ciència (11 números) a partir del número... Faré efectiu l'import mitjançant:

taló bancari adjunt

contra reembossament que inclourà 50 ptes. per despeses de tramesa

Nom cognoms

Carrer

Població

Dia

Província

Telefon

Data

Signatura

Preu de la subscripció: Estat espanyol 2.500 ptes., Europa 3.000 ptes., Amèrica i resta del món 3.500 ptes.

JA ÉS A LA VENDA el núm. 10 dedicat a l'enginyeria genètica

Una de les conseqüències d'aquestencontre ha estat la coberta d'aquest número del nostre butlletí. A la darrera de l'hivern passat, Ove Hahn, director artístic de Gröna Lund, el gran parc d'atraccions d'Estocolm, va anar a Múnic per a parlar amb Charlie Rivel, que treballava llavors en el Circ de la capital bavaresa. Al mateix temps exposava a Múnic Joan Soler-Jové i Ove Hahn el va conèixer. Quan Ove va tornar, ja duia l'idea que Soler-Jové exposés a Gröna Lund durant la setmana 1-7 de juliol, al mateix temps que actuava Charlie Rivel. L'exposició es va fer, però seria extemporani voler fer-ne avui una ressenya.

Abans del nostreencontre a Gröna Lund ja teniem coneixement dels grans mèrits de Joan Soler-Jové com adibuixant, i coneixiem també el seu gran interès pel Circ i especialment per Charlie Rivel, el seu model preferit. La principal obra il·lustrada per Soler-Jové és precisament el llibre "Charlie Rivel", editat per l'Ajuntament de la vila de Cubelles, per a celebrar els 80 anys del gran clown; llibre amb textos en castellà i català de coneguts autors literaris, entre ells per exemple Salvador Espriu que es dirigeix al dibuixant i diu: "Trobaria bunyol - si intentava comentar els seus dibuixos -, perquè vostè hi te una reconeguda mà trencada. En resum, que em semblen senzillament perfectes i del tot il·lustratius".

Entre les obres il·lustrades per Soler-Jové hem d'ementar també dos llibrets preciosos de dos poetes mallorquins: "Dibuixos i versots", de Josep M.ª Palau i Camps, i "I tanmateix Pallasso..." de Llorenç Moyà Gilabert de la Portella, mort aquest fa poc. Soler-Jové ha il·lustrat també treballs dels escriptors mallorquins Baltasar Porcel i Antoni Serra.

Sw. Cu.
Ernest DeThorey: Camps.
BOX 102
S-186 00 VALLENTUNA

SVERIGE

Són molts els escriptors i crítics - vells i nous - que han elogiat els dibuixos de Soler-Jové. Entre els vells, Sebastià Gasch, mort fa uns mesos, va dir: "Joan Soler-Jové no s'acantona en els temes del circ, però és una gran sort que el circ pugui ultrapassar els límits del simple document, gràcies a un dels artistes més intel·ligents i aguts del moment actual." I l'escriptor mallorquí Baltasar Porcel diu: "Te'ls mires, els dibuixos, i penses que tot això és veritat. Que era, en definitiva, del que es tractava de saber com és una gent, una ciutat, una existència."

En un assaig del crític català Josep M.ª Cadena, dedicat a Soler-Jové, llegim: "L'art d'aquest dibuixant està dintre de la línia dels excel·lents dibuixants que ha tingut Catalunya...". "Soler-Jové no copia, és un creador. Inquiet i impetuós en la seva obra, espontani i impacient, és un gran treballador de l'improvisació". "Voldria que la seva mà fos tan ràpida com el cervell i declara que voldria poder dibuixar amb les ungles, per a mostrar aixís millor la seva emoció estètica..." J. M.ª Cadena ha dit també: "Enamorat del Circ, Soler-Jové és dels que millor descriuen la realitat màgica d'aquest espectacle, sense caure mai en el tòpic." - "Soler-Jové cerca la màxima simplicitat en la línia i la major emoció en el contingut."

Amb aquestes cites i amb els dibuixos que ens plau reproduir hem volgut que els lectors del nostre butlletí tinguin una idea més complerta de la que nosaltres podríem donar del que és i representa Joan Soler-Jové, sens dubte un destacat mestre en el seu art.

ERNEST DETHOREY

BARCELONA, BUSEN I CASA MILÀ

Barcelona. Digueu-ho a poc a poc: B A R - C E - L O N A ...

Solament veure Barcelona estendre's a través dels segles, entre els rius i la dotzena de muntanyes que li donen cos, solament veure el llarg laberint de cambres i cambres i cambres de Barcelona que la fan tan vertiginosa com grotesca, tan no-bella com subjugadora, tan possible com inhumana. Solament veure Barcelona m'humanitza.

Però s'ha d'agafar tal com se'ns presenta, diuturna, abans que ella respongui en confiança. Ella té la seva naturalesa: les síntesis són una qüestió de temps.

Així és ella, aquesta ciutat de nissaga. No té el rang de capital, però porta dintre triomfs que la fan "capital" en la seva consciència de si mateixa. Barcelona de vegades és portada triomfalment a través dels seus propis carrers històrics. Al mateix temps és un colós. És la seva venjança contra la realitat, una realitat que al seu torn es venja d'aquest creixement desenfrenat de l'espai amb clars senyals d'elefantiasi. Però, no deixem que el cos ocultí l'ànima.

o

En el fons d'aquest colossal laberint d'espai i moviment, d'aquesta marmita de bruixa de cadenes d'esdeveniments i velocitat, ben endins de Barcelona s'estén un carreró que no fa 40 metres anomenat Cap del Món.

Vaig trigar molts anys abans d'arribar-hi. Aquí on Barcelona té el seu punt zero. Aquí on més clarament sento que m'inclou el cos d'aquesta metròpoli, aquí on jo puc sentir batre el cor d'aquest colós sota el murmurí del tràfic, aquí entre la Plaça del Rei i Santa Maria del Mar. Fins aquí però no més enllà. I quan surto d'aquest tros de carrer penso: si agafes el carrer i vas sempre a mà esquerra podràs sortir-te'n d'aquest laberint arquitectònic, carrer per carrer, barri per barri, travessant els anells anuals, setmana darrera setmana?

o

L'any 1859 aquest laberint va rebre la seva forma, és a dir el seu pla urbà fora del nucli, que des del temps dels romans es trobava dintre dels murs de la ciutat. Al voltant d'aquest nucli històric, segons la proposta de l'enginyer de la construcció Ildefons Cerdà, l'expansió de Barcelona seguiria una mostra, com ja els antics grecs ... aquells que amb la més gran seguretat desembarcaren a aquestes terres al voltant dels segles VI-VII a de JC- una mostra de caselles miletoiques de barris no-tancats i tallts en xamfràs, ordenats segons un sistema geomètric de grans avingudes: Paral·lels, Meridians, Diagonals en una xarxa de carrers-coordenades. El pla Cerdà va ser una bellesa humanística, racionalista i democràtica. Cap compromís. Faria de Barcelona un model urbà, tot el contrari de París, que estava experimentant la seva transformació al mateix temps. Per la dècada de 1860 va començar a realitzar-se el pla, però la seva idea es deformava més i més al mateix temps que el contingut democràtic-humanista de mica en mica es reduïa a un compromís capitalista, la mateixa còrpora grossa d'aquest colós: una ciutat tancada, un bloc al costat de l'altre, on l'espai verd per càpita després de cent anys no és més gran que un test, és a dir 2 hectàrees en lloc de les 380 planificades. Així i tot s'ha mantingut l'ordre de l'espai ben definit per Cerdà, ja que aquest garanteix una disciplina també en la deformació.

Fins i tot la topografia ha pogut, en part, imposar-se, per exemple en l'amplada dels carrers en relació al volum dels barris. Per a sortir-se de la imatge agressiva de la ciutat rectilínia, on unes cantonades apunten contra les altres en tots els encreuaments, el pla Cerdà exigia que els blocs tinguessin un xamfrà.

L'eixamplament central de Barcelona va tenir lloc durant un període de cinquanta anys a l'entorn de l'any 1900. Això ha comportat que Barcelona sigui la ciutat del món amb més densitat d'edificis d'aquells anys, bastiments modernistes o, dit

sense gaire cura "arquitectura jugend". Això té també a veure amb la cultura catalana en general i amb l'auge que va tenir durant la segona part del segle passat, un auge que portava al seu si l'arquitecte i el geni Antoni Gaudí (1852-1926).

o

L'any 1905 Gaudí va rebre un encàrrec que el forçava a adaptar-se al pla Cerdà. Es tractava d'un edifici d'estatges en un solar de 34x56 metres tallat precisament en xamfrà i situat en el que llavors eren quasibé les afores de la ciutat, però així i tot era situat al distingit Passeig de Gràcia. El propi passeig no n'estaria mai satisfet del tot i l'edifici mai no es deixaria subjugar.

Seria una casa incorregible, un Montserrat, una muntanya vinguda a Barcelona ... Primer Gaudí va anar cap a la muntanya i després en va tornar amb ella a Barcelona, aquesta casa incorregible, sense entranyes que la mantinguin dretra, lliure de façana, una anti-casa, anti-paral·lelepèdica, plàstica, poètica, pràctica i polèmica. Una PROTESTA, una prèdica i una profecia. Pràctica i precisa ... Una casa incorregible en conflicte harmònic amb si mateixa. (...) Amb la Casa Milà Gaudí troba la definitiva solució del gòtic. La Casa Milà és un gòtic que sense crosses busca el camí de tornada a la natura.

o

No estem acostumats a cases que sobrepassen els límits. I amb prou feines ens podem imaginar com "el bon gust" va rebre aquesta síntesi en pedra. L'home del carrer naturalment s'en reia davant la Casa Milà que va rebre el malnom de "Pedrera". "Gaudí es capaç de sacrificar-ho tot per tal de ser original" podia dir un dels seus enemics més seriosos. "Originalitat vol dir tornar a l'origen"- contestava Gaudí. Com més rebutjat era per la societat més esdevenia aquell solitari que ja s'expressava amb un llenguatge clar en les seves últimes obres. Un solitari en pacte amb la gravitació mateixa.

L'any 1910 la Casa Milà pogué ser acabada. Amb altres paraules, no va poder ser del tot com Gaudí havia volgut. La Setmana Tràgica a Barcelona, el mes de juliol de 1909 va posar fi als seus propòsits decoratius religiosos. L'avalot anarquista i antirreligiós que dominava la ciutat no permetia més que una rosa mariana i la llegenda Ave Gratia Plena Dominus Tecum esculpides a la façana de l'edifici encarregat. Tot això no era paït per Gaudí. Per ell l'Anarquista era DéU i va ser per a intuir DéU que Gaudí va deixar l'edifici quasibé acabat i va dedicar la resta de la seva vida a tres obres inacabades: el Parc Güell, la Colònia Güell i la Sagrada Família.

o

Passo la darrera setmana de novembre a Busen. Busen és una de les poques illes de l'arxipèlag de Sörmland, que té una integritat arquitectònica, cosa que comparteix per altra banda amb les seves germanes Pårsugnsbusen, Stora Röö i Asenskallarna. Busen està buida de tot menys dels habitants arrelats. Ja no hi queda cap indiote salvatge. Però l'ocell marí anuncia balbucejant la tardor des de Gupafjärden, on bufa lleu però esmolat el vent del nord-est. Com que no són més de les onze el costat de sotavent coincideix amb el costat solellat. D'algun racó ha aparegut una mosca saballonera d'un blau resplendent i m'ha caigut al damunt. Devia estar en oportuna letargia. Mosques al mes de novembre?! Sí, observo que al sol fa quinze graus. La mosca no em deixa. Busen és la meua Montserrat, una muntanya que jo busco. Busen fa sorgir l'imatge de Casa Milà de la memòria curta: la mateixa i paradoxal vivència convexa de l'espai que promet quelcom de còncav. Cap façana, cap paret que tapi.

Amb la barca costejo el cos de Buse: un diumenge al matí sense tràfic a finals dels anys seixanta em porten en una cadira de rodes a poc a poc entorn al massís de Casa Milà ...

L'arquitectura és la més primitiva de totes les arts, penso. Demostreu-ho!

Quina llibertat mancar de proves!

ROLF WOHLIN

Aquest article ha estat publicat, en suec, a l'anuari del Museu d'Arquitectura de Suècia a Estocolm (Arkitekturmuseet, 1980). L'autor, Rolf Wohlin, va néixer l'any 1938 i viu a l'arxipèlag de Sörmland. El 1961 va debutar com a pintor i ha realitzat des de 1963 una quarantena de pel·lícules, gairebé totes per a la televisió sueca i sobre temes de la naturalesa. Ha estat premiat cinc vegades per l'Institut de Cinema Suec (Svenska Filminstitutet).

El tema de la natura, ben palès en tota la seva obra, n'és molt predominant també a la seva fotografia, com va quedar clar a la seva darrera exposició, l'any 1979, al Museu de Nyköping. Aquesta exposició, d'un nivell tècnic i artístic realment impressionant, creiem que seria molt interessant per a un públic dels Països Catalans que sens dubte sabria apreciar la sensibilitat d'aquest artista tan lligat a l'ambient de l'arxipèlag. Tanmateix en la seva obra poètica la natura és un tema central, com ja indiquen els títols d'alguns llibres: "Naturen behöver oss" (La Natura ens necessita, Bonniers, 1978), "Sten som bär vinter" (Pedra que porta hivern, Bonniers, 1980), etc. Rolf Wohlin està vinculat des de fa anys als Països Catalans i molt particularment a la ciutat de Barcelona. No solament pels seus viatges i per les seves lectures sinó també pel seu treball. Moltes de les seves fotografies sobre la nostra terra han estat reproduïdes a revistes sueques i ha donat conferències sobre el nostre art (fa dos anys precisament al local de la nostra associació va parlar de Gaudí), ha fet pel·lícules per a la televisió sueca sobre els nostres artistes com p.e. Tàpies i ha escrit també articles a la premsa diària.

JUL I KATALONIEN

Julen börjar i kyrkan antingen med en mässa kl. 24.00 på julaftonen, så kallad "tuppmässa" eller med en mässa tidigt på juldagsmorgonen.

Julkrubbor hade man förr bara i kyrkan men sedan spred sig seden till alla hem där det fanns barn. Dock numera har denna tradition blivit överkörd av julgranen.

"Fer cagar el tió" (få trollet att kacka presenter) vilket man gjorde genom sång och lek, barn och vuxna tillsammans (tió, caga torró d'avellana i de pinyó!). Man brukar sjunga julsånger i de flesta hem.

I många hus i Katalonien äter man kalkon till julmiddag. Också tupp är typisk för juldagen liksom soppor "escudella i carn d'olla" med pasta och kalvfrikadeller, "mandonguilles". Andra delikatesser för den dagen är hummer, llagostins (motsvarar i Sverige scampi), ostron, sjötunga och leverpastej.

Som efterrätt äter man torkad frukt, torrons och neules. Torrons tillverkas av olika slags råvaror. Den mest kända är s.k. Xixonatyp. Xixona är en plats i Alacant-provinsen där det finns mandelträd som ger en speciellt stor mandel som är råvaran till s.k. torrons d'Alacant (med hela mandlar) och Xixona (med finkrossad mandel). Det finns olika sorters torrons, som marsipan och frukt, choklad, praliner, äggula. Man äter också "neules" (som ett slags mycket tunt kex).

KALKON A LA CATALANA

Det som tar mest tid är fyllningen, men man kan förbereda kalkonen dagen innan. Då behöver man på juldagen endast sätta den i ugnen. När man har öppnat kalkonen

saltar man ordentligt och häller i torrt vin eller torr sherry om det finns till hands.

Fyllning: Man lägger späck eller svinfett eller smör i en stekpanna och stecker fjorton delade indränkta plommon, 100 gr pinjenötter och några persikor i bitar. Om man vill kan man tillsätta lite tryffel också i bitar. Salta och peppra och blanda i hackad persilja, kanel i pulver och lite torrt vin. Koka upp på hög värme. Efter några minuter tar man pannan från spisen och låter fyllningen svalna. Man tillsätter kokta och skalade kastanjer, lite parmaskinka i små bitar och prinskorv. När man har fyllt kalkonen lägger man den i en djup smord form. Man kan salta lite till och krydda med kanel och lägga persikor i bitar och ett lagerblad i formen. Grädda i ugn i cirka 200° till 250°C 1½ till 2 timmar, beroende på kalkonens storlek och ålder. Då och då penslar man med vin eller vatten. Av skyn får man en mycket god sås.

CREMA CATALANA

Ingredienser: 1 liter mjölk
8 äggulor
250 gr socker
90 gr vete stärkelse
lite kanel och citron

Man tar två äggulor, blandar dem i en skål med socker med en träslev. I en kastrull häller man mjölken och kanelblad och ett citronskal. Värm mjölken tills mjölken nästan kokar. Tag kastrullen från spisen och blanda mjölken med äggulorna och sockret. När man har gjort detta häller man blandningen genom en sil och värmer den på spisen under omrörning tills blandningen fastnar i träsleven. Då tillsätts stärkelse som man har löst tidigare i lite vatten eller mjölk. Låt blandningen koka under omrörning tills den får önskad konsistens.

Tag bort cremen från spisen och häll i en skål (inte av koppar). Rör om då och då, för att få den att svalna fortare och för att hindra att det bildas en "skorpa" på ytan. För att förbättra smaken man kan tillsätta 25 gr smör per liter creme.

MIQUEL ROVIRA I VALL DE VILARAMO

L'amic Josep M.ª Palau i Camps, de Ciutat de Mallorca ens envia dos poemes de Nils Ferlin, traduïts al català per ell i Dag Schedin.

Infant peus nus

Has perdut el mot i el tros de paper,
tu, infant peus nus en la vida.
I seus de nou al portal-botiguer
llagimejant sens mida.

Quin era el mot, era llarg o era curt?
bé o mal escrit, en saps la mida?
pensa, abans que et treguin amb un ensurt,
tu, infant peus nus en la vida.

Deixa'm donar-te unes flors

Deixa'm donar-te unes flors.
Roses per entretenir,
i no has d'estar trista, estimada,
car aquestes roses venen d'un reial jardí
i cal el glavi per arribar a sa contrada.

Una rosa és blanca
l'altra és color roig fort.
La terça voldria haver-te donada,
però no floreix abans que el donador sia mort.
És una rosa estranya, ma estimada.

Una rosa és blanca
l'altra és color roig fort.

La terça voldria haver-te donada,
però no floreix abans que el donador sia mort,
mes llavors ho fa per llarg temps, estimada.

Nils Ferlin és un dels poetes més estimats del poble suec. Alguns dels seus poemes s'han fet populars en forma de cançó. Va néixer a Karlstad 1896 i va morir a la seva casa de Roslagen, a les afores d'Estocolm, el 1961.
Es considerat un poeta representatiu de la cultura proletària.

Barcelona i Tårningskastet

FRÅN HILLERÖDSVÄGEN 12 i Malmö redigerar Lasse Söderberg tillsammans med Lars-Håkan Svensson tidskriften Tårningskastet. Efter ett antal regelbotta kast har denne uoerfundiga poet nått lyckats få upp Tårnings Sjunde Sida, eller Dau al Set, som en katalan skulle säga. Dau al Set är ju pammet på den konstnärsgrupp (fyra målare, två poeter och en filosof) som 1948 bildades i Barcelona och vars internationellt mest berömda medlem blivit Antoni Tàpies. Från svenskt håll tog C O Hulthen tidigt kontakt med gruppen, per motorcykel.

Temat för det sjunde numret av Tårningskastet är Barcelona och avantgardismen där, vilken den centralistiska Francodiktaturen inte lyckades ta död på ens under sina mest brutala år. Lasse Söderberg har själv skrivit och översatt nästan hela numret, ett exempel på en kärleksfull intro-

duktionsverksamhet som vi har alldeles för lite av. Det är (med något undantag) den katalansspråkiga kulturen som här presenteras.

Lasse Söderberg har varit hemma hos J V Foix, född 1894 och en av portalfiguerna i modern katalansk litteratur. Han ville göra en intervju med honom, men Foix sade att sådant hade han slutat med för länge sedan. I stället blev det ett samtal, minst lika givande som någon intervju.

Foix talade bland annat om sin jämnåriga kollega Joan Salvat-Papasseit, en märklig poet, konstnärligt och politiskt revolutionär i det av våldsamma klassmotsättningar präglade Barcelona, en autodidakt som kom från arbetsmiljö och dog i förtid redan 1924. Hans dikt "Nocturne för dragspel" finns med i Tårningskastet liksom några dikter av Foix, en av dem har författaren varit vanlig att handskriva speciellt för tidskriften.

Också Antoni Tàpies — som inte bara målar utan även skriver — tar upp Foix och framhåller hans stora betydelse som en yttre försvarare och

hans roll som föregångare och bro till de senare generationerna. Vidare svarar Tàpies för omslaget och illustrationerna i Tårningskastets Barcelonanummer. De två poeterna i Dau al Set, Joan Brossa och Juan Eduardo Cirlot, båda vägfarande omtreserade av de litterära modeväxlingarna, är ett par andra huvudnummer i häftet.

Den katalanske arkitekten Antoni Gaudis kyrkobyggnad Sagrada Família mitt i Barcelona har lockat fram inspirerade texter ur olika författare. Någon gång borde en antologi göras på det temat. I Luis Goytisolos stora roman "Återsken", som utgivits på svenska i höst, finns några blixtrande sidor om Sagrada Família. Dess enorma torn tycks mer höra hemma i växtriket än vara gjorda av något livlost material.

När Gaudi 1926 blev påkörd av en spårvagn hade nästan ett halvsekel gått sedan han satte i gång med att bygga Sagrada Família. Ändå befann sig arbetet vid arkitektens döda bara i början. Sedan har man fortsatt med det, men efter ytterligare ett halvt århundrade är kyrkan långt ifrån

färdig. Härområdet traskade Carl Magnus von Seth omkring bland byggnadsställningarna, och det har resulterat i ett nytt och friskt svenskt bidrag till en Sagrada Família-antologi som jag vill citera åtminstone några rader ur.

Det är en kyrka eller en sopstation: avfall. Sagrada Família, aldrig färdig, som människan. Tala om öppna kyrkor, efter hundra år ändå inget tak, man får stjärnorna i ögonen, man blir genombliöt av skurar under nattvarden.

Tårningskastets sju är en fröjd åt skada och läsa. En prenumeration på fyra nummer kostar 40 kronor, och insätts på postgronummer 3821 73-3. Den är inte en tidskrift som ges ut vecka 25 eller vecka 44. Varje nummer får ta den tid det behöver. Ordningföljden kan bli något krokig. Därför är följande upplysning helt korrekt: "Carl Magnus von Seth medverkade senast i nästa nummer av Tårningskastet som handlade om Artur Lundkvist."

KJELLA JOHANSSON

DN 21-11-81

Guerra napoleònica Trobat el diari d'un soldat suec que lluità al nostre país

Percy Nordqvist

Barcelona. (Lluís Bonada).— L'existència del diari d'un soldat suec que va combatre al nostre país durant la guerra napoleònica ha estat feta pública per un descendent seu, el professor de Medicina Interna i de Farmacologia Clínica de la Universitat de Göteborg,

CULTURA

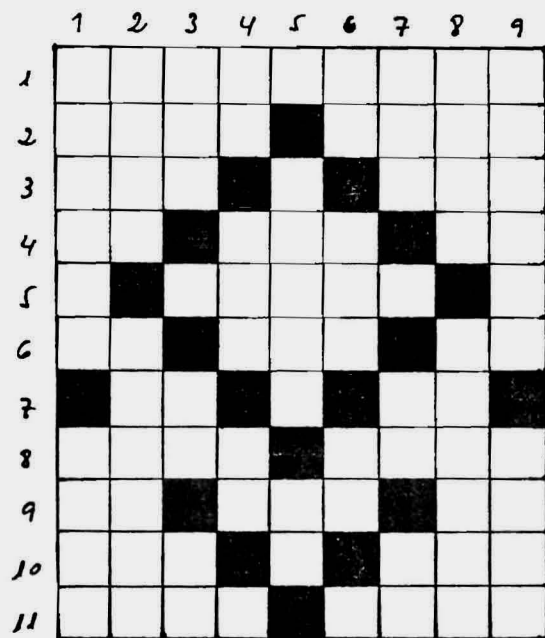
AVUI, divendres, 2 d'octubre del 1981

Percy Nordqvist, que ha viatjat la ciutat per presentar un nou fármac que combat les malalties reumàtiques. El soldat es deia Jöns Nordqvist. Era el fill que llurà, a final del segle XVIII, una família d'industrials del ferro del nord del país al Rei de Suècia per lluitar contra els russos a Finlàndia. Fet presoner dels enemics, aconseguí alliberar-se a Kíev al·listant-se a l'exèrcit rus, que l'envia a Hongria per lluitar contra els austríacs. Torna a fer-se escapol i esdevé soldat austríac. Lluita ara contra les tropes de Napoleó i de nou és fet presoner dels enemics. Es fa aleshores soldat francès i és destinat al nostre país. Arriba a Barcelona, ciutat que ell escriu «Parcelona» i per tal de poder accedir a uns vaixells suecs que aleshores han d'arribar al port català es passa a l'exèrcit espanyol. Però al regiment on és conduït es declara una epidèmia, epidèmia que el professor Percy Nordqvist dedueix que és tifus, i el porten a Menorca on queda aïllat. S'hi esta força temps, ja que aconseguí aprendre l'idioma del país i així la sort vol que un vaixell

suec que venia de Turquia s' aixoplugui a l'illa perquè té el timó espatllat. El protagonista de l'odissea fa d'interpret entre els mariners i els menorsquins que arreglen el timó i gràcies a això li deixen pujar a bord i tornar així al seu país. El diari és de fet, una narració que Jöns Nordqvist escriu per al seu fill els darrers anys de la seva vida. El manuscrit anà a parar al museu de Göteborg i no ha estat fins fa poc que el descendent del soldat, Percy Nordqvist, ha sabut que el diari era d'un avantpassat directe seu. El professor, després de complir les seves obligacions professionals pensa anar a Menorca i recórrer els llocs ressenyats en el diari. Percy Nordqvist pronunciarà la conferència que inaugurarà, dimecres al vespre, el curs de la Societat Catalana de Reumatologia. Parlarà sobre «Noves perspectives en la utilització de salicilats com a antiinflamatoris majors». El professor dirigi l'equip científic que sintetitza un nou derivat dels salicilats, el Salsalat

MOTS ENCREUATS NOM. 2

per Magí Rovira

Horitzontals

- 1) Bolet comestible, en llatí "Cantharellus edulis".
- 2) Llac asiàtic. Voga. 3) Deu vegades cent. Germana.
- 4) Al revés, part del cos humà. Flanc, costat. Nom de lletra. 5) El blanc de l'ou. 6) Contracció gramatical. Nom bíblic. Riu italià. 7) Pronom. Arbre molt corrent a Catalunya. 8) Mineral metal·lífer. Tinya. 9) Vocal repetida. Repetició. Erb, planta de la família de les papilionàcies. 10) Al revés, poema. En castellà, tocada de l'ala. 11) Tabac que s'inspira per les fosses nassals. Agape, menjar.

Verticals

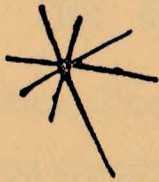
- 1) Novè mes de l'any lunar musulmà. Al revés, fruit de la vinya. 2) Al revés, pintor barceloní molt famós. Capital de província dels Països Catalans. 3) Clorur de sodi que s'usa com a condiment. Adverbi. De l'orde dels dominics. 4) Sigles comercials. Hàlit, aflat. En suec, societat anònima. 5) Famós músic català d'aquest segle. Al revés, nota musical. 6) Consonants. Altar, taula de sacrifici. Val més que el Rei. 7) En anglès, sí. Public relations. Al revés, lletra grega. 8) Al revés, ciutat italiana. Bosc de pins. 9) Ciutat santanderina. Al revés, defecte, imperfecció.

Grafisme de Les Quatre Barres
dissenyat per Delfi Colomé,
d'Oslo, guanyador del concurs.

NIT «ESPIRITUAL»

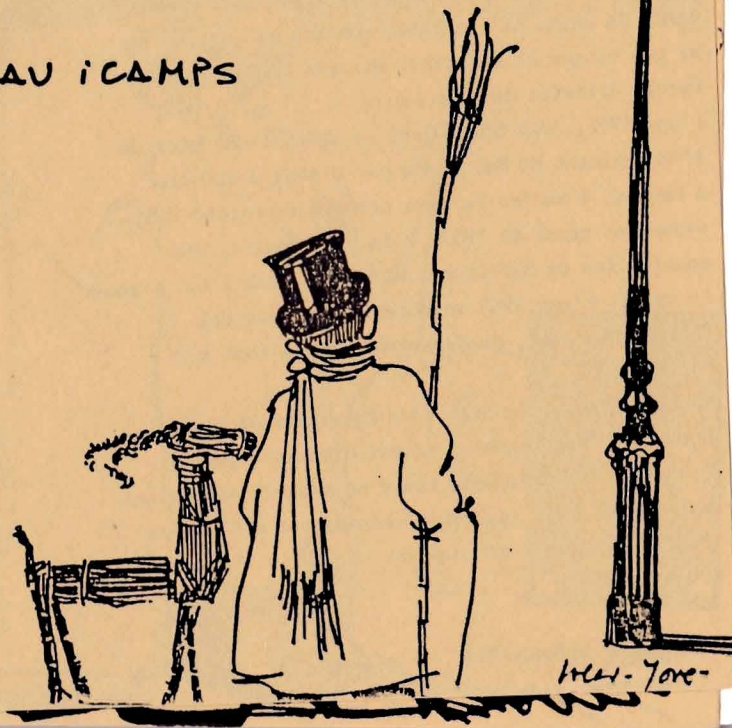

L'estel és lluent,
el cavall de palla,
fanal apagat
com mort sens mortalla.

L'home del tarot
s'ho mira i somia,
és un somni trist
perquè, ¿qui diria

que quan lluu l'estel
s'apaga el fanal?
L'home tanca els ulls
i puja allà dalt.

J.M. PALAU I CAMPS

Venturoj

any

1982!

Les cobertures d'aquest núm. 12 del nostre Butlletí fan referència a l'Art Postal, amb els segells i mata-segells com a elements al·legòrics i decoratius, i és obra del conegut dibuixant català Joan Soler-Jové.

Aquest artista del llapis, de la ploma i del pinzell viu a Barcelona i té ara 47 anys. Va començar molt jove a dibuixar, donant-se a conèixer quan tenia 16 anys. El seu pare, que era pintor, va ser el seu mentor al principi. Després Llotja i el Cercle Artístic de Sant Lluc.

L'any 1952, Joan Soler-Jové va obtenir una beca de l'Adjuntament de Barcelona per a anar a estudiar a Madrid, i va fer la seva primera exposició individual al gener de 1953, a la Sala Rovira, amb aquarel·les de Barcelona, Madrid, Toledo i El Escorial. L'any 1962 va obtenir una beca del "Cercle Maillol", de Barcelona, per a anar a Paris.

No hi ha ciutat important de Catalunya ni de les Illes on no hagi exposat aquest dibuixant genial i enginyós alhora, però també ha exposat a l'estranger, darrerament, aquest hivern passat a Alemanya (Munic), i aquest estiu passat a Suècia (Estocolm, Gröna Lund).

E.D.

